

नगर प्रमुख भरत प्रसाद रिजाल ज्यूले
दुल्लू नगरपालिका नगरसभाको १७ औं अधिवेशनमा प्रस्तुत गर्नु भएको

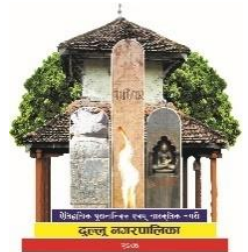
दुल्लू नगरपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८२।०८३ को

नीति तथा कार्यक्रम

दुल्लू नगरपालिका

दुल्लू, दैलेख
२०८२ असार १० गते

यस गरिमामय नगरसभाको १७ औं अधिवेशनमा उपस्थित नगर उप प्रमुख ज्यू लगायत नगरसभाका सदस्य ज्यूहरु,

नगरसभाका सचिव एवम् प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ज्यू लगायत सम्पूर्ण कर्मचारीहरु,

नेपालको सार्वभौमसत्ता, स्वाधीनता, भौगोलिक अखण्डता, राष्ट्रिय हित, स्वाभिमान, लोकतन्त्र र जनजीविकाका लागि भएका विभिन्न आन्दोलनहरुमा आफ्नो अमूल्य जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात महान शहिदहरु प्रति हार्दिक श्रद्धासुमन अर्पण गर्दै “समृद्ध र आत्मनिर्भर दुल्लूको परिकल्पना सहित दुल्लू नगरपालिकाको पहिचान ऐतिहासिक, पुरातात्विक सम्पदाको संरक्षण र विकास हाम्रो अभियान” भन्ने मूल नाराका साथ संचालन हुन गईरहेको यस नगरपालिका नगरसभाको १७ औं अधिवेशनमा सवैलाई हार्दिक स्वागत गर्दछु । ऐतिहासिक, धार्मिक, पुरातात्विक, साँस्कृतिक एवम् प्राकृतिक सम्पदाले भरिपूर्ण यस दुल्लू नगरपालिकाको आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक रुपान्तरणका लागि आर्थिक वर्ष २०८२।०८३ को नीति तथा कार्यक्रम यस गरिमामय नगरसभाको बैठकमा प्रस्तुत गर्न पाँउदा मलाई अत्यन्त खुशी लागेको छ ।

हामिसंग भएको सिमित श्रोत र साधनको न्यायोचित वितरण र अधिकतम प्रयोगबाट समग्र नगरपालिका क्षेत्रका आम नागरिकको विकास तथा परिवर्तनको चाहनालाई सम्बोधन गर्न प्रयास गरिनेछ । लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको स्थापना पश्चात् तिन तहको संघात्मक व्यवस्था भएको हाम्रो मुलुकमा कानुनत स्थानीय तह पनि एक सरकारको रुपमा स्थापित भई जननिर्वाचित स्थानीय सरकारबाट जनचाहना अनुरूपका समुदायलाई प्रत्यक्ष रुपमा अग्रगामी परिवर्तन तर्फ लैजाने आर्थिक समुन्नति, समृद्धि र सहज जिवनयापनको चाहना पूरा गर्ने नीति कार्यक्रम तथा बजेट तर्जुमा गर्नु हामी जन-प्रतिनिधिहरुको नागरिक प्रतिको उत्तरदायित्व हो । संविधानको मर्म र भावना अनुसार संघीय लोकतान्त्रीक गणतन्त्रको कार्यान्वयन पक्षमा संघीय सरकार, प्रदेश सरकार र स्थानीय तह बिचको सहअस्तित्व, समन्वय र सहकार्यमा दुल्लू नगरपालिकाको आर्थिक, सामाजिक, साँस्कृतिक एवं भौतिक पूर्वाधार विकास, दिगो विकास र समृद्धिको लागि यस नगरसभाले दिशानिर्देश गर्नेछ । सोही अनुसार न्यून श्रोत साधनको अधिकतम परिचालन गरी नागरिकहरुका असिमित आवश्यकताहरु पुरा गर्ने ध्येयका साथ नगरपालिकाको तर्फबाट आगामी आर्थिक वर्ष २०८२।०८३ को नीति तथा कार्यक्रम यस सम्मानित नगर सभा समक्ष पेश गर्दछु ।

सम्मानित सभाका सदस्य ज्यूहरु,

यस नगर सभाको १७ औं अधिवेशनमा नगरको समग्र विकास कार्यक्रमलाई योजनाबद्ध, व्यवस्थित र प्रभावकारी रुपमा अगाडि बढाउन नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८, नेपाल सरकारबाट र कर्णाली प्रदेश सरकारबाट प्राप्त मार्गदर्शन, दिगो विकासका लक्ष्य, १६ औं योजना, कर्णाली प्रदेश सरकारको पञ्चवर्षीय योजना, यस नगरपालिकाको मध्यमकालिन खर्च संरचना, नगरपालिकाको आबधिक योजना, विषय क्षेत्रगत योजना समेतलाई मध्येनजर गरी आम नागरिकको माग, आवश्यकता, नगरमा प्राप्त श्रोत र साधनको अवस्था, विकास साझेदारको समन्वय र सहयोगमा समावेशी, समन्यायिक, वातावरण अनुकूलन र सुशासनयुक्त विकास लगायत विपद् व्यवस्थापन,

स्थानीय स्तरका नागरिकहरूको लागि रोजगारी श्रृजना र आयआर्जन वृद्धि गर्ने खालका कार्यक्रम अगाडि वढाउन कार्यपालिकाबाट स्वीकृत भई आएको आ.व. २०८२।०८३ को नीति तथा कार्यक्रम यहाँहरु समक्ष प्रस्तुत गर्न पाउँदा मैले आफुलाई गौरवशाली ठानेको छु ।

सम्मानित सभाका सदस्य ज्यूहरु,

स्थानीय तहको दोस्रो निर्वाचन प्रश्नात गठन भएको स्थानीय सरकारको कार्यकालको तेस्रो वर्षमा प्राप्त अनुभवहरूको आधारमा सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक विकासको दृष्टिले पछाडि परेका वर्ग, लोपोन्मुख आदिवासी, जनजाति, महिला, दलित, असहाय, अपाङ्ग, विपन्न वर्गलाई विकासको प्रत्यक्ष प्रतिफल दिलाउनु, उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी वृद्धि गर्नु, ऐतिहासिक, धार्मिक तथा पुरातात्विक सम्पदाको संरक्षण गर्नु, शैक्षिक गुणस्तरमा सुधार ल्याउनु, विकास प्रकृत्यामा जनतालाई अर्थपूर्ण सहभागी बनाई नगरमा रोजगारी सृजना गर्नु, आमनागरिकको जीवनस्तरमा सुधार गर्नु, भौतिक पूर्वाधार विकासमा लगानी वृद्धि गर्नु, राजनीतिक दल, नागरिक समाज र गैरसरकारी संस्था बीच विकासका साझा एजेण्डा तयार पार्नु लगायतका दुल्लू नगरपालिकाको आन्तरिक श्रोत वृद्धि गर्नुजस्ता विकास प्रकृत्याका सवालहरु हाम्रो सामु चुनौतीको रुपमा उभिएका छन् । यस प्रकारका चुनौतीहरूलाई अवसरमा परिणत गरी हरेक नागरिकले खुशी प्राप्त गर्न सके उपलब्धि हुनेछ भन्ने विश्वास लिएको छु ।

आम नगरवासी, नागरिक समाज, जनप्रतिनिधिहरु बिच विकास निर्माणमा देखिएको समन्वय, सहमति र सहकार्य, विभिन्न विकास साझेदार संस्थाहरु, सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाहरुले विकास कार्यमा देखाएको अभिरुचि, प्राकृतिक श्रोत, जैविक विविधता, नगरपालिकाको सांस्कृतिक तथा ऐतिहासिक वस्तुहरुको प्राचुर्यता, भौगोलिक अवस्था र विविधतायुक्त हावापानी, आर्थिक केन्द्रहरुको वृद्धि र विकास, सहकारी क्षेत्रको विकास, पूर्वाधार विकास जस्ता पक्षहरुलाई विकासका अवसरको रुपमा लिईएको छ । यसैगरी यी अवसरहरुको सदुपयोग गर्दै सरोकारवालाहरूसँगको सहकार्य, समन्वय र सहभागिताको आधारमा विकास निर्माण प्रकृत्या अगाडि वढाउन सकेमा नगरपालिकाले दिगो र जनमुखी विकास गर्न सक्ने कुरामा म विश्वस्त छु ।

दुल्लू नगरपालिकाबाट जनतालाई प्रवाह गरिदै आएको सेवामा प्रभावकारिता ल्याउन विषयगत कार्यालयहरु र शाखाहरु बिच भएको प्रभावकारी समन्वय एवं सबै प्रकारका विकास कार्यक्रमहरुमा नागरिक समाज, सञ्चारजगत र निजी क्षेत्रबाट हामीलाई प्राप्त भईरहेको सृजनात्मक सहयोग अतुलनीय रहेको छ । नगर सभाको १७ औं अधिवेशन संचालन गर्ने क्रममा नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४, स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७८ का आधार र योजना तर्जुमा का सबै चरणहरुलाई पुरा गर्नुका साथै नगरपालिकामा क्रियासिल राजनीतिक दल, दातृनिकाय, गै.स.स., बिद्यालयका प्रधानाध्यापक ज्यूहरु, नागरिक समाज, पत्रकार, प्रवुद्ध वर्ग तथा आम जनसमुदायबाट प्राप्त भएको रचनात्मक सुझाव, सल्लाह र सहयोगलाई समेत मध्यनजर गरिएको छ । यस कार्यमा सहयोग प्रदान गर्नु हुने सबै महानुभावहरु प्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दै भविष्यमा समेत रचनात्मक सहयोगको अपेक्षा गर्दछु ।

नगरसभाको यस अधिवेशनले तय गरेको आगामी आ.व. ०८२।०८३ को वार्षिक नीति, बजेट तथा कार्यक्रमले आगामी दिनमा नगरपालिकाको दिगो विकासको खाका निर्माण, स्थानीय रोजगारी र आयमुलक कार्यमा विपन्न र सीमान्तकृत समुदायको सहभागितामा नागरिकहरूमा सचेतना अभिवृद्धि गर्नुका साथै संस्थागत व्यवस्थापन, स्थानीय अनुकुलन र वातावरण संरक्षण लगायतका क्षेत्रमा सकारात्मक रूपान्तरण भई महिला, दलित, जनजाति, पिछडिएको वर्ग तथा सीमान्तकृत समुदायको जीवनस्तरमा महसुस गर्न सकिने परिवर्तन हुने अपेक्षा लिईएको छ ।

सम्मानित सभाका सदस्य ज्यूहरू,

अब म आगामि आर्थिक वर्ष ०८२।०८३ का लागि दुल्लू नगरपालिकाले अवलम्बन गर्ने मुख्य मुख्य क्षेत्रगत नीतिहरू प्रस्तुत गर्दछु ।

पूर्वाधार विकास सम्बन्धी नीतिहरू

१. “विश्वसिलो स्थानीय पूर्वाधार, दिगो विकासको मजबुत आधार” भन्ने लक्ष्य सहित दुल्लू नगरपालिकालाई जिल्ला कै नमुना पालिकाको रूपमा विकास गर्न संघ तथा प्रदेश सरकारसंगको समन्वयमा व्यवस्थित तथा नमुना वस्ती विकासको अवधारणा अवलम्बन गर्ने नीति लिइनेछ ।
२. शहरी विकासको मापदण्ड र दुल्लू न.पा भवनसंहिता २०७८ (संशोधन सहित) अनुसार घर लगायतका संरचना निर्माण गर्ने नीति लिइनेछ । बीस लाख भन्दा माथिका पूर्वाधारजन्य आयोजनाहरूमा अनिवार्य विमा गर्ने नीति कडाईका साथ लागु गरिनेछ ।
३. कर्णाली प्रदेश सरकारको घरविमा कार्यक्रमलाई उच्च प्राथमिकतामा राखिनेछ ।
४. भुकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माणका लागि सिकर्मी, डकर्मी जस्ता दक्ष जनशक्ति तयार गर्न उपयुक्त तालिमको व्यवस्था गरी थप जनशक्ति उत्पादनका लागि विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूसँग समन्वय गरिनेछ । भवन गुणस्तर मुल्याङ्कनमा प्रविधिको प्रयोग गरिनेछ ।
५. कर्णाली समृद्धी कार्यक्रम अन्तर्गत संघीय सरकारको सहयोगमा नगरपालिकामा एकिकृत शहरी विकास कार्यक्रम लागु भएकोमा कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाउन सम्बन्धित निकायसंग आवश्यक पहल गरिनेछ ।
६. चालु आर्थिक वर्षमा निर्माणाधीन रहेका क्रमागत आयोजनाहरू तथा अलपत्र रहेका पुराना योजनाहरूलाई आगामी आर्थिक वर्षमा सम्पन्न गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
७. भौतिक पूर्वाधार निर्माण कार्यसँग सम्बन्धित योजनाहरूमा निर्माणको क्रममा हुन सक्ने त्रुटिलाई कम गर्न योजना स्थलमा नै प्राविधिक कर्मचारी खटाई पूर्व सम्भाव्यता अध्ययन गरी लागत अनुमान तयार गर्ने, नियमित अनुगमन निरीक्षण गर्ने जस्ता कार्यहरूलाई निरन्तरता दिदै थप प्रभावकारी रूपमा अवलम्बन गरी हुन सक्ने वित्तीय जोखिमतालाई न्यूनीकरण गरिनेछ ।

८. सिंचाई, खानेपानी जस्ता उपभोक्ताहरूसँग प्रत्यक्ष सरोकार राख्ने साना पूर्वाधारजन्य योजनाहरूको दिगो संचालन र उपभोगको लागि स्थायीखालको समिति निर्माण गरी उपभोक्ता समितिस्तरमा नै मर्मत सम्भार कोषको व्यवस्था मिलाईनेछ ।
९. स्रोत सुनिश्चिता भएका योजनाहरूको आर्थिक वर्षको सुरुवातमै कार्यान्वयन प्रक्रियालाई अगाडी बढाउने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
१०. उपभोक्ता समितिबाट कार्यान्वयन हुने योजनाहरूमा उपभोक्तालाई योजना सम्झौता र भुक्तानी प्रक्रियासँग सम्बन्धित कार्यहरू गर्दा अधिक व्ययभार हुने भएकोले उपभोक्ता समितिको लागत अनुमानको आधारमा निश्चित सिमा निर्धारण गरी व्यवस्थापन खर्च वापतको रकम सम्बन्धित योजनामा विनियोजित बजेट बाट नै व्यवस्थापन हुने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
११. प्रयोगकर्तामैत्री संरचना निर्माण गर्ने नीतिलाई अवलम्बन गरिनेछ ।
१२. सबै वडाको केन्द्रमा बाह्रै महिना सवारी साधन सञ्चालन हुने गरी सडक निर्माण तथा स्तरबृद्धि गर्ने नीति अवलम्बन गरिएको छ ।
१३. जलवायु अनुकूलन, हरित सडकको अवधारणालाई सार्थक तुल्याउन सडकको दायाँ बायाँ वृक्षारोपण गर्ने कार्यलाई अगाडी बढाईनेछ ।
१४. संघीय सरकारको सहयोगमा पञ्चकोशी क्षेत्रमा सहज आवतजावतका लागि बाह्रै महिना संचालन हुने पञ्चकोशी चक्रपथ निर्माण र पैदल बाटो निर्माणका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१५. दुल्लू नगरपालिकाको मौजुदा नगर सडक गुरुयोजनालाई अद्यावधिक गरि कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
१६. दुल्लू नगरपालिका क्षेत्र भित्र ३ वटा स्थानमा झोलुङ्गेपुल निर्माण गरिनुका साथै आवश्यक अन्य क्षेत्रमा झोलुङ्गे पुल निर्माणका लागि सम्बन्धित निकायमा पहल गर्ने नीति लिइएको छ ।
१७. दुल्लू नगरपालिका वडा नं. १० को नाभिस्थान, श्रीस्थान, वडा नं ६ को रेवती खोला, वडा नं. ४ र वडा नं ९ लाई जोड्ने नेपागाड खोलामा पक्कीपुल निर्माणका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१८. श्रीस्थान-सातखम्ब-दुल्लू-कीर्तिखम्ब हुदै पिपलघारी सडक, तल्लोडुङ्गेश्वर-दुल्लू-डाँडीमाडी सडक, माथिल्लो डुङ्गेश्वर-बैंक-दुल्लू सडक, भजनियापोखरी-धामीगाउँ-प्यादुरा हुँदै पिपलघाडी सडक, तल्लोडुङ्गेश्वर-लुजै-छिउडीपुसाकोट सडक, वालेवजार तोराँया तितेपाल्त सडक, दह लम्सु कालाखोला सडक, बारतडी शान्तिवजार कीर्तिखम्ब साहुवाडा गढी सडक, सियाला-कृष्णकोट-शान्तिवजार सडक, शान्तिवजार- पिपलघारी सडक, मोखा देखि भाटिमेला जोड्ने सडक, धुलेगल्वा-काफलपानी - शान्तीवजार जोड्ने सडक, कृष्णकोट-नेपागाड-पादुका सडक, श्रीस्थान-ललाट- कुमाले-भुकाँहा सडक, तल्लो डुङ्गेश्वर-खातिगौडा -हाडेआवत-बैंक सडक, श्रीस्थान-सातखम्ब सडक, सातखम्ब-घियातिदु सडक, पटाङ्गिनी- तल्लीपाउ-पाली सडक, रिजुपोखरा-चौतारा सडक, कयलकुना-भुकाँहा बैंक सडक, खागितडा-तोरायाँ-बैंक सडक, साहुवाडा- मेहेलपानी हुदै रावतकोट सडकको स्तरोन्नतिका लागि

- नेपाल सरकार र कर्णाली प्रदेश सरकारसँग पहल गर्नुका साथै सम्पूर्ण सडकहरूको न्यूनतम मापदण्ड संघीय र प्रदेश सरकारका साथै स्वीकृत नगर सडक गुरुयोजनाले तोके अनुसार लागु गरिनेछ ।
१९. शहिद पुर्ण स्मृति सामुदायिक अस्पतालको भवन निर्माणका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
२०. स्थानीय पुर्वाधार सहयोग कार्यक्रमसँगको साझेदारीलाई निरन्तरता दिँदै आगामी आर्थिक वर्षमा साझेदारी वृद्धि गरी थप प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्दै लगिनेछ ।
२१. नेपाल विद्युत प्राधिकरणसँगको साझेदारीमा दुल्लू नगर उज्यालो कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२२. संघीय सरकार र प्रदेश सरकारसँगको साझेदारीमा आगामी आर्थिक वर्ष भित्र पूर्ण रूपमा विद्युतीकरण कार्यक्रमलाई अवलम्बन गरिनेछ ।
२३. दुल्लू नगरपालिकाका मुख्य बजार क्षेत्रमा सडक सुरक्षा सहितलाई ध्यानमा राखी सडक बत्ति तथा सिसिटिभि क्यामरा जडान गरिनेछ ।
२४. विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाहरूको समन्वय र सहकार्यमा स्वच्छ खानेपानी आपूर्ति, सिचाई सुविधा विस्तारका साथै मुहान संरक्षणका लागि उचित प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
२५. दुल्लू नगरपालिकामा निर्माणाधीन कर्णाली कोटाथला र लोहोरे मालिका लिफ्ट खानेपानीको क्षेत्र विस्तार, रेवती खोला भम्प लिफ्ट खानेपानी, डाव मुल्की लिफ्ट खानेपानी, रिमे सातखम्ब लिफ्ट खानेपानी, कनीकाचौर बिजौरा लिफ्ट खानेपानी, दुल्लू बृहत खानेपानी, वारतडी खानेपानी आयोजनाहरू सम्पन्न गरी सञ्चालनमा ल्याउन आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ । साथै खानेपानी आयोजनाले नसमेटेका बस्ती तथा वडाहरूमा समेत आयोजनाको क्षेत्र विस्तार गर्दै “एक घर, एक धारा” को नीतिलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२६. दुल्लू नगरपालिका वडा नम्बर ४ **बारतडीमा बहु-उद्देश्यीय बहुउपयोगी हुनेगरी निर्माण हुने मानव निर्मित ताल निर्माण कार्य प्रारम्भ गर्न आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।**
२७. खानेपानी सेवालाई व्यवस्थित र प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्नको लागि खानेपानी व्यवस्थापन बोर्डको संस्थागत विकास र सुदृढीकरणमा जोड दिइनेछ ।
२८. नगरपालिका स्तरमा N-WASH Plan मार्फत खानेपानी सरसफाई तथा स्वच्छता क्षेत्रको सुचना व्यवस्थापन प्रणाली स्थापना गरिनेछ ।
२९. नगरपालिका अन्तर्गत मुख्य सडकहरूको Right of way निर्धारण गरि पिल्लर राख्ने कार्यको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
३०. नगरपालिका भित्रका सम्पूर्ण सडकहरूको न्यूनतम मापदण्ड संघीय र प्रदेश सरकारका साथै स्वीकृत नगर सडक गुरुयोजनाले तोके अनुसार लगत कट्टा गरि जग्गा खरिद बिक्री प्रक्रियाको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
३१. घर नक्सा पास प्रक्रियालाई विशेष प्राथमिकता दिइनेछ ।

सामाजिक विकास क्षेत्र सम्बन्धी नीतिहरू

३२. नेपालको मौलिक चिकित्साको रूपमा रहेको आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा पद्धतिको अवलम्बनका लागि पहल गरिनेछ ।
३३. नगर जडिबुटी उद्यान निर्माणका लागि उपयुक्त स्थानको अध्ययन गर्ने नीति लिइएको छ ।
३४. पञ्चकर्म, पुर्वकर्म सेवालाई आवश्यक सुधार गरी सेवा प्रवाह विस्तार गरिनेछ ।
३५. नसर्ने रोगका बिरामीहरूको उपचारको लागि निःशुल्क आयुर्वेद स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिने छ ।
३६. अगुवा कृषकहरूलाई जडिबुटी खेती सम्बन्धी तालिम सञ्चालन मार्फत जडीबुटी खेतीलाई प्रवर्द्धन गरी आय आर्जनमा जोडिनेछ ।
३७. जेष्ठ नागरिक सँग नगर प्रमुख भेटघाट र स्तनपायी आमासँग नगर उपप्रमुख कार्यक्रम संचालन गर्ने नीति लिइएको छ ।
३८. दुल्लू नगरपालिका भित्रका माध्यमिक विद्यालयहरूमा नियमित योग ध्यान कार्यक्रम सन्चालन गर्न योग सम्बन्धी प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम संचालन गर्ने नीति लिइएको छ ।
३९. शिक्षामा सुधार गरी शैक्षिक क्षेत्रमा हुने बसाँइसराइलाई रोक्नका लागि “गुणस्तरीय शिक्षा, दुल्लूको अपेक्षा” भन्ने मुलनारालाई अवलम्बन गरी शैक्षिक सुधारका क्रियाकलाप संचालन गर्ने नीति लिइएको छ ।
४०. दुल्लू नगरपालिकाको शैक्षिक क्रियाकलापहरूलाई प्रभावकारी बनाउन प्रत्येक महिना घुम्ती प्रधानाध्यापक बैठक सञ्चालन गरिनेछ ।
४१. स्थानीय पाठ्यक्रम हाम्रो परम्परा, हाम्रो संस्कृति कार्यान्वयनका लागि पाठ्यपुस्तक तयार गरी विद्यालयहरूमा वितरण गरिनेछ ।
४२. समावेशी शिक्षा एवं बालमैत्री विद्यालय निर्माण गर्नका लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
४३. विद्यालयमा शैक्षिक सुशासन कायम गर्न तथा विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धी वृद्धि गर्न प्रधानाध्यापकसँग कार्यसम्पादन करार गरिनुका साथै शिक्षकको पेशागत विकासमा सहयोग पुर्याउन क्षमता विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
४४. आधारभूत तह कक्षा ५ र आधारभूत तह (कक्षा- ८) उत्तीर्ण परीक्षाको परीक्षालाई समुचित व्यवस्थापन गरिनेछ ।
४५. विद्यालयमा नियमित रूपमा विद्यार्थीहरूको स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने नीति लिइएको छ ।
४६. संस्कृत शिक्षाको स्तरीकरणका लागि पञ्चकोशी वेद विद्याश्रमलाई नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालयको आंगिक क्याम्पसका रूपमा सम्बन्धन प्राप्त गर्नका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
४७. पञ्चकोशी बहु प्राविधिक शिक्षालयलाई प्राविधिक शिक्षा तथा व्यवसायीक तालिम परिषद्को आंगिक कलेजका रूपमा संचालनका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।

४८. प्रारम्भिक बाल विकास सहजकर्ता नभएका विद्यालयहरूमा बाल विकास सहजकर्ताहरूको व्यवस्था गर्नका लागि आवश्यक प्रक्रिया अघि बढाइनेछ ।
४९. महिला शिक्षक प्रसुति हुँदा विद्यालयमा हुन जाने शैक्षिक क्षतिलाई न्यूनिकरण गर्न आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ ।
५०. टेक्सस् परियोजनाको साझेदारीमा शैक्षिक सुधारका विभिन्न क्रियाकलापहरू संचालन गरिनेछ ।
५१. शिक्षकहरूको पेसागत सहयोग, शैक्षिक गुणस्तर बृद्धी तथा विद्यालय अनुगमन जस्ता कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन स्रोत व्यक्तिको व्यवस्था गरिनेछ ।
५२. सामुदायिक विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरूको कार्य बोझलाई मध्ये नगर गर्दै संघीय सरकारले प्रदान गरेको प्रधानाध्यापक भत्तामा थप गर्ने नीति लिइएको छ ।
५३. सामुदायिक विद्यालयको जग्गाको स्वामित्व, सम्पत्तिको अभिलेख राखी संरक्षण र व्यवस्थापन गरिनेछ । साथै गाभिएका वा बन्द गरिएका विद्यालयहरूको सम्पत्ति तथा जनशक्तिको उचित व्यवस्थापन गरिनेछ ।
५४. प्रत्येक वडामा पुस्तकालय र वाचनालयको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइएको छ ।
५५. स्थानीयस्तरको शैक्षिक ज्ञान, सीप र प्रविधिको संरक्षण, प्रवर्द्धन र स्तरीकरण गरिनेछ ।
५६. विद्यालय तहका परीक्षालाई प्रभावकारी, निष्पक्ष, विश्वसनिय बनाउनका लागि एकीकृत योजना निर्माण गरी लागू गरिनेछ ।
५७. विद्यालयहरूको शैक्षिक सुधार गर्दै बालबालिकालाई विद्यालय झिकाउ, टिकाउ, सिकाउ र बिकाउ सम्बन्धी नीतिलाई कडाइका साथ लागू गरिनेछ ।
५८. विद्यालय नक्साङ्कनका आधारमा विद्यालय समायोजन तथा तह मिलानको व्यवस्था गरिनेछ ।
५९. प्राकृतिक विपद्, महामारी लगायतका समयमा बालबालिका, शिक्षक तथा अभिभावकमा देखिने डर, त्रास लगायतको मनोसामाजिक समस्यालाई सम्बोधन गरी पूर्ववत अवस्थामा ल्याउनको लागि जनशक्तिको विकास र परिचालन गरिनेछ ।
६०. बालबालिका आत्महत्या न्यूनिकरणका लागि सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
६१. विद्यालयका पुराना भौतिक संरचनाहरू सुधारहरू गर्दै नयाँ संरचनाहरू सबैको पहुँचयुक्त निर्माण गर्न पहल गरिनेछ ।
६२. विद्यालय नर्स कार्यक्रम संचालनका लागि पहल गरिनेछ ।
६३. शैक्षिक गुणस्तर बृद्धि र शिक्षालाई समय सापेक्ष बनाउनका लागि प्रविधिमैत्री शिक्षाको विकास गरिनेछ ।
६४. दुल्लू युवा प्रोफाइल तयार गर्नका लागि सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरी समाज रूपान्तरणमा युवा परिचालन गरिनेछ ।
६५. शिक्षित बेरोजगार, अर्ध बेरोजगार युवाहरूलाई समयानुकूल उद्यमशीलता र व्यवसायिकरण तर्फ जोड दिई स्वरोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

६६. राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड प्रयोगयोगिता/मेयर कप रनिङ शिल्ड प्रतियोगिताको आयोजना गरीनेछ ।
६७. खेलकुद क्षेत्रलाई अब्बल बनाउन र दक्ष खेलाडीको उत्पादन गर्न खेलकुद प्रशिक्षकहरूको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
६८. जनप्रतिनिधि र कर्मचारीमैत्री खेलकुद प्रतियोगिता संचालन गरिनेछ ।
६९. यस नगरपालिकाबाट जारी स्वास्थ्य संस्था दर्ता, अनुमति तथा नविकरण निर्देशिका २०७९ को व्यवस्था बमोजिम नगरपालिका अन्तर्गत रहेका निजी क्लिनिक, अस्पताल, पोलिक्लिनिक र प्रयोगशालाको नविकरण, दर्ता, अनुगमन तथा नियमन गरिनेछ ।
७०. एच.आई.भि. एड्स, टि वि, मलेरिया, कुष्ठरोग डेङ्गु र पानीजन्य रोग नियन्त्रण र रोकथामका लागि स्थानीय स्रोत परिचालनका माध्यमबाट जनचेतनामूलक क्रियाकलाप परीक्षण तथा उपचारको व्यवस्था सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट मिलाईने छ ।
७१. दुल्लू अस्पतालबाट सुत्केरी हुन अगावै र सुत्केरी भएपश्चात कुनै जटिलता देखिएमा चिकित्सकले रिफर गरेमा जुनसुकै अस्पतालमा जाने आउने निशुल्क एम्बुलेन्स सेवा लाई निरन्तरता दिईनेछ ।
७२. मानसिक समस्याबाट हुने विरामी दर, आत्महत्या दरमा कमी ल्याउनका लागि मानसिक स्वास्थ्य शिक्षा समस्या पहिचान र उपचारको व्यवस्था स्वास्थ्य चौकीहरूमा विस्तार गरिनेछ ।
७३. नेपाल सरकारको मापदण्ड अनुसार नभएका स्वास्थ्य संस्थाका भौतिक संरचनाहरू निर्माणका लागि पहल गरिनेछ ।
७४. मुटु रोग, क्यान्सर, मधुमेह र दिर्घ श्वासप्रश्वास प्रणाली सम्बन्धी समस्याबाट हुने विरामी दर र मृत्यु दरमा कमी ल्याउन शीघ्र निदान परिक्षण उपचार र जनचेतनामूलक कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।
७५. मादक पदार्थ, सुर्तिजन्य पदार्थ र लागू पदार्थ दुर्व्यसनको प्रभावले मानव स्वास्थ्यमा पर्ने असर न्यूनीकरण गर्नका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
७६. गुणस्तरीय परिवार योजना सेवाको सुनिश्चितता र सेवा प्रवाह गरी परिवार योजनाका आधुनिक साधन प्रयोगकर्ताको दरमा बृद्धि गरिने छ साथै निजी क्लिनिकबाट प्रदान गरिने परिवार नियोजन सेवालाई गुणस्तरीय र नतिजामुखी बनाउने कार्यमा आवश्यक सहजिकरण गरिनेछ ।
७७. दुल्लू अस्पतालले प्रदान गर्दै आएको सेवालाई थप विस्तार गर्दै लगिनेछ ।
७८. स्वास्थ्य संस्थाहरूले प्रदान गर्दै आएको सेवालाई थप व्यवस्थित र जनमुखि बनाउने आवश्यकता अनुसार सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थालाई स्वास्थ्य सामाग्री प्रदान गरिनेछ ।
७९. असुरक्षित गर्भपतनबाट स्वास्थ्यमा पर्ने नकारात्मक असरहरू कम गरि सुरक्षित मातृत्व सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउनका लागि कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।
८०. स्वास्थ्य विमा कार्यक्रममा सबै नागरिक र दुल्लू नगरपालिकाद्वारा अन्तर्गत रहेका सरकारी कार्यालयमा कार्यरत सम्पूर्ण कर्मचारीहरूलाई जोड्नका लागि आवश्यक कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिनेछ ।

८१. गर्भ अवस्थामा हुने जटिलतालाई समयमै पत्ता लगाई सुरक्षित मातृत्व र नवजात शिशुहरुको स्वास्थ्य प्रवर्द्धन गर्नका लागि गर्भवती महिलाहरुका लागि ग्रामिण अल्ट्रासाउण्ड कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
८२. महिलाहरुको पाठेघरको क्यान्सर, स्तन क्यान्सरको शीघ्र पहिचान गरी समयमै उपचार गरि उक्त स्वास्थ्य समस्याबाट हुने मृत्युदरमा न्यूनिकरण गरिनेछ ।
८३. महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुले समुदायमा गर्नुभएको कार्यको मूल्याङ्कन गर्दै प्रोत्साहन गर्ने कार्यलाई निरन्तर गरिनेछ ।
८४. एकीकृत स्वास्थ्य सूचना व्यवस्थापन प्रणालीको प्रभावकारीता वृद्धि गरिनेछ ।
८५. मृगौला प्रत्यारोपण गरेका, डाईलाईसिस गरिरहेका, क्यान्सर रोगी र मेरुदण्ड पक्षघातका बिरामीलाई औषधी उपचार बापत खर्च रकम उपलब्ध गराउने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
८६. दुल्लू अस्पतालमा ब्लड बैङ्क स्थापनाका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
८७. सबै स्वास्थ्य संस्थाबाट सुत्केरी पश्चात सुत्केरी र नवजात शिशुमा हुन सक्ने जटिलतालाई मध्येनजर गर्दै ३ पटक घरभेट स्वास्थ्य परिक्षण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
८८. प्रसुति केन्द्रमा प्रसुति र प्रसुति कुरुवाका लागि खाना र आवासको व्यवस्था गर्ने नीति लिइनेछ ।
८९. क्षयरोग मुक्त नेपाल घोषणा अभियान कार्यक्रमलाई थप प्रभावकारी बनाई दुल्लू नगरपालिकालाई क्षयरोग मुक्त नगरपालिका घोषणा अभियानलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
९०. समुदाय स्तरमा सचेतना तथा स्वास्थ्य प्रवर्द्धन क्रियाकलापमा संलग्न महिला सामुदायिक स्वयंसेविका मार्फत सेवाग्राहीलाई गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्न परिचालन गरिनेछ ।
९१. रेबिज बिरुद्ध खोपको खरिद तथा उपर्युक्त भण्डारणको व्यवस्था मिलाइनेछ ।
९२. दुल्लू अस्पतालमा आवश्यक अक्सिजन सिलिण्डर रिफिल गर्न अक्सिजन प्लान्टका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
९३. दुल्लू नगरपालिकामा नसर्ने रोग जाँच शिविर संचालन गरि त्यसबाट पुष्टि भएका बिरामीहरुलाई थप उपचारका लागि संघिय र प्रदेश सरकार संग समन्वय तथा आवश्यक पहल गरि उपचारमा सहयोग गर्ने नीति लिइएको छ ।
९४. दुल्लू अस्पतालमा टेलिमेडिसिन सेवा संचालनका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
९५. उचित जनशक्तिको व्यवस्थापन गरी दुल्लू नगरपालिका वडा नं. ६ को रातिमाटामा शहरी स्वास्थ्य केन्द्र र वडा नं. ४ को लाटिखेतमा नेपा स्वास्थ्य चौकीको नाममा भएको जग्गामा गाउँघर क्लीनिक संचालनको प्रबन्ध गरिनेछ ।
९६. घरदैलोमा सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरण गर्ने नीति अनुसार नागरिकलाई सहज र पहुँच योग्य बनाउन भुक्तानी शिविर संचालन कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
९७. जेष्ठ नागरिक, अपाङ्ग, अशक्त तथा गर्भपति महिला भएका व्यक्तिहरुको नियमित स्वास्थ्य परीक्षणका लागि घरदैलो कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

९८. फिजियोथेरापी सेवालाई विस्तार गर्दै लिङ्गे नीति लिङ्गेको छ ।
९९. सामाजिक सुरक्षा भत्ता पाउने लाभग्राहीहरूको दोहोरोपना हटाउन र नवीकरण प्रक्रियालाई सहजिकरण गर्ने सबै वडा कार्यालयमा बायोमेट्रिक भेरिफिकेशन प्रणालीबाट पहिचान गर्ने र नवीकरण गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
१००. बालबालिकाहरूलाई वितरण गर्दै आइरहेको बालपोषण भत्ताको उचित हेरचाह, स्याहार र लगानीमा सदुपयोग पुगाउन अभिभावक सचेतना कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१०१. व्यक्तिगत घटना दर्ता मध्ये जन्म र मृत्युका घटनाले नगरपालिकाको जनसंख्याको आकार र संरचनामा प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने र त्यस्ता व्यक्तिगत घटनाहरू घटेको कानुनले तोकेको समय भित्र पूर्ण रूपमा दर्ता गराई घटना दर्ताको पूर्णता हासिल गर्न आवश्यक भएकाले वडास्तरमा घटना दर्ता पूर्णता मापन तथा घोषणा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१०२. बाल अधिकारको संरक्षण तथा प्रवर्द्धनका लागि जोखिममा परेका बालबालिकालाई आपतकालिन उद्धारका लागि बाल उद्धार कोष तथा लैङ्गिक हिंसा निवारण कोषको व्यवस्था एवं परिचालन गरिनेछ ।
१०३. अपाङ्गता परिचयपत्र वितरणलाई न्यायोचित बनाउनका लागि विगतमा जिल्लाबाट वितरण भएका अपाङ्गता परिचयपत्रलाई संसोधन तथा नवीकरणको व्यवस्था गरिनेछ ।
१०४. विभिन्न लक्षित वर्गहरू दलित, जनजाती, महिला, अपाङ्ग, विपन्न समुदायका लागि विभिन्न संघ संस्थाहरूको समन्वय, सहकार्य एवं साझेदारीमा जीविकोपार्जन सुधार तथा क्षमता अभिवृद्धिका कार्यक्रमहरू संचालनमा ल्याइनेछ ।
१०५. अपाङ्गता भएका, सहारा विहिन र विपन्न बालबालिकालाई छात्रावासमा राखी जीवनोपयोगी शिक्षा दिने व्यवस्था गर्ने पहल गरिनेछ ।
१०६. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण परिक्षण र लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट विश्लेषणलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१०७. अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको हक अधिकारलाई संरक्षण तथा सम्बर्द्धन गर्नका लागि अपाङ्गता परिचयपत्र वितरण कार्य तथा क्षमता विकास कार्यक्रमलाई प्राथमिकतामा राखिनेछ ।
१०८. बालमैत्री स्थानीय शासनको लागि आवश्यक सूचक मापदण्डहरू पुरा गर्नका लागि विभिन्न क्रियाकलाप संचालन गरिनेछ ।
१०९. बालविवाह अन्त्यका लागि दुल्लू नगरपालिकाबाट जारी भएको बालविवाह विरुद्धको पञ्चवर्षिय रणनीतिक योजनामा उल्लेखित क्रियाकलाप संचालन गर्न विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
११०. लैङ्गिक हिंसा बाट प्रभावित व्यक्तिहरूलाई संरक्षणका लागि सुरक्षित आवास तथा मनोपरामर्श सेवालाई थप व्यवस्थित र प्रभावकारी तुल्याइने छ ।

१११. महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ती, ज्येष्ठ नागरिकहरु तथा जोखिममा परेका नागरिकहरुको हक अधिकारको संरक्षणका लागि संघ तथा प्रदेशद्वारा अवलम्बन गरीएका नीतिहरुको स्थानीयकरण गरी आवश्यकता र स्रोत साधनले धान्न सक्ने गरी वार्षिक रुपमा विविध कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छ ।
११२. परम्परागत खाद्य बस्तुमा आधारित पोषणयुक्त आहारहरुको तयारी सुचना संचार माध्यम तथा होडिङ् बोर्ड मार्फत सम्प्रेषण गरिनेछ ।
११३. पोषणमैत्री टोल र वडा घोषणाको कार्यलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
११४. व्यवस्थित पशुपंक्षी पालन तथा दुध जन्य पदार्थको प्रयोग सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
११५. विपन्न परिवार, सुनौला हजार दिनका आमाहरुलाई महिला समूह सहकारी मार्फत आयआर्जन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
११६. पोषण सुधारका लागि पोषण प्रवर्द्धनका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
११७. बहु क्षेत्रीय पोषण सम्बन्धी विभिन्न सुचकहरुको प्राप्तीका लागि क्षेत्रगत तथा विषयगत निकायहरूसँग समन्वय तथा सहकार्य गरिनेछ ।
११८. रैथाने बालिको प्रवर्द्धन गर्नका लागि सामुदायिक विद्यालयमा संचालन भएको दिवाखाजा कार्यक्रममा रैथाने बालिबाट निर्मित खाजा व्यवस्थापन गर्ने नीति लिइनेछ ।
११९. विद्यालयमा बगैँचा निर्माणका लागि “एक विद्यार्थी एक रुख” कार्यक्रम अवलम्बन गरिनेछ ।

आर्थिक विकास सम्बन्धी नीतिहरु

१२०. साना तथा मझौला कृषि पकेट क्षेत्रको विकास गर्नका लागि खाद्यान्न, फलफुल, तरकारीको क्षेत्र विस्तार, उत्पादन एवम् उत्पादकत्व वृद्धि गर्न बीउ मुल्य अनुदान र ढुवानी मुल्य अनुदान उपलब्ध गराउनुका साथै मानव श्रम कार्यबोझ घटाउने खालका साना कृषि औजार यन्त्र वितरण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१२१. सुन्तलाजात फलफुल उत्पादनको प्रचुर सम्भावना रहेको दुल्लू नगरपालिकाका वडा नं. १, २, ४, ५, ६, ८, ११ र १२ वडा लगाएत अन्य वडाहरुमा जलवायुमैत्री सुन्तलाजात फलफुल पुनः रोपण क्षेत्र विस्तार, बैगचा सुदृढीकरण सहित व्यावसायिक फलफुल प्रवर्द्धन उत्पादन कार्यक्रम संघ तथा कर्णाली प्रदेश सरकार मार्फत कृषकलाई आत्मनिर्भर बनाउने उद्देश्यले फलफुल पकेट क्षेत्र विकास कार्यक्रमलाई निरन्तरता गरिनेछ ।
१२२. कृषि तथा पशुपालन व्यवसाय प्रवर्द्धन गरी स्थानीयस्तरमा रोजगारी सृजना गर्ने उद्देश्यका साथ विपन्न वर्गका लागि प्लाष्टिक टनेल कृषि व्यवसाय, पशुपालन तथा प्रविधि हस्तान्तरण सम्बन्धी कार्य गरिनेछ ।

१२३. नगरपालिकाका विभिन्न वडाहरूको सम्भाव्यता अनुसारका “ एक वडा एक कृषि उत्पादन ” कार्यक्रमको अवधारणालाई थप व्यवस्थित गर्दै कृषि उत्पादन एवम् उत्पादकत्व बृद्धि गरी यस नगरपालिका क्षेत्रलाई अर्गानिक तरकारी, तरकारी बीउ, फलफूल, खाद्यान्न, बालीमा आत्मनिर्भर बनाउनका लागि विभिन्न विकास साझेदारहरूसँग आवश्यक समन्वय, सहकार्य र साझेदारीमा कृषि कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१२४. नगरपालिका र विभिन्न विकास साझेदार संस्थाहरूसँगको सहकार्यमा जलवायु परिवर्तनका कारण कृषि उत्पादनमा हुने जोखिम न्यूनीकरण र क्षति व्यवस्थापन गर्न नगरपालिका मार्फत संघ, प्रदेश र विभिन्न साझेदार संस्था तथा विषयगत निकायहरूसँगको समन्वयमा जलवायु मैत्री स्थानीयकृत कृषि उत्पादन प्रसार, विमा र कृषि मौसम बारे प्राविधिक परामर्श सेवालाई निरन्तरता दिईनेछ ।
१२५. कृषि तथा पशुपंक्षी विकास कार्यक्रम संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८१ लाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गरिने छ ।
१२६. उत्पादनमा आधारित अनुदान प्रोत्साहन कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।
१२७. भौगोलिक विशेषता प्रतिविम्बित हुने गरि उष्ण, उपोष्ण र समशितोष्ण जलवायु अनुसारको उपयुक्त व्यावसायिक कृषि किट तथा कृषि पकेट क्षेत्रको विकास गर्न एकिकृत प्याकेज कार्यक्रम लागु गरिनेछ, जसमा कम आयतन बढी मुल्य पर्ने बालीवस्तु मौरी, अलैंची खेती, च्याउ खेती, कफी खेती, फलफूल, स्याउ, केरा, आँप, किवि, एभोकाडो, लिचि, नास्पाति, हलुवावेद, ओखर, अनार तथा अमिलो जातको फलफूल, बेमौसमि तरकारी खेति, तरकारी बीउ उत्पादन र मसला बालि प्रवर्द्धनमा विशेष जोड दिइने छ ।
१२८. उत्पादित वस्तुको बजार व्यवस्थापन, सुरक्षित भण्डारणको लागि कृषि डाँडामा कृषि हाट बजार, दुल्लू नगरपालिका वडा नं १ मा संकलन केन्द्र, दुल्लू नपा वडा नं ६ मा स्थापित कोल्ड चेम्बर तथा रष्टिक स्टोर संचालन गर्ने कार्यलाई थप व्यवस्थित गरिनेछ ।
१२९. कृषि जैविक विविधता एवम् कृषि उपज प्रदर्शनी बजार मेला संचालन गरिनेछ ।
१३०. “प्रयोग गरौं खेर गईरहरेको पानी, करेसावारी प्रवर्द्धन गरि बढाऔं आमदानी” भन्ने नारा तय गरि निजी धारा निर्माण भएका टोलमा एक घर, एक करेसा बारी र कृषि पाठशाला अभियान संचालन गर्ने नीति लिईनेछ ।
१३१. विभिन्न विकास साझेदारहरूको आर्थिक सहयोगमा कृषकलाई तरकारी खेति, च्याउ खेति, विषादीको न्यून प्रयोग, जैविक विषादी निर्माण र प्रयोग सम्बन्धी तालिमका साथै स्थानीय स्रोत व्यक्तिको तयार गर्ने कार्यलाई सेवा विस्तार गरिनेछ ।
१३२. विभिन्न विकास साझेदारहरूको सहकार्यमा किसानहरूलाई स्थानीय स्तरमा लोपोन्मुख रैथाने बाली वस्तु संरक्षण र प्रवर्द्धनको लागि कार्यविधि निर्माण सहित समुह, सहकारीको माध्यम मार्फत सामुदायीक बीउ बैंक स्थापना तथा संचालन गरिनेछ ।

१३३. स्वस्थ माटो, स्वस्थ बाली भन्ने नारा सहित खाद्यान्न, फलफूल, तरकारी उत्पादन गर्ने कृषकहरूलाई माटोको उर्वरा शक्ति कायम राख्नको लागि माटो सुधार कार्यक्रम, शिविर संचालन र रासायनिक मलको प्रयोगलाई न्यूनीकरण गर्दै भर्मी कम्पोष्ट, भर्मी बास, गोठमल सुधार तथा भकारो व्यवस्थापन कार्यक्रम सुरु गरिने छ, साथै प्राङ्गारिक कम्पोष्ट पीट र झोल मलको उत्पादन तथा प्रयोगलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
१३४. आत्मनिर्भर कार्यक्रम अन्तर्गत नमूना रूपमा रैथाने तर्फ सिमी, मास, गहत, वोडी, मकै, गहुँ, धान, कोदो, फापर, जौ, भट्टमास, आलु बाली तथा ताजा तरकारी खेती र अदुवा बेसार अलैची बाली विशेष कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१३५. “बाँझो जमिनको उपयोग, उत्पादनमा सहयोग” भन्ने सोचका साथ बाँझो जग्गामा खेतीका लागि समुह, सहकारी तथा निजी क्षेत्रलाई कफि, फलफुलमा किवी, अनार, केरा, आँप, लिची लगायत अन्य जातका वृक्षारोपणमा आवद्ध हुन प्रोत्साहन कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
१३६. कृषि क्षेत्रको उत्पादन बृद्धि गराउन भौगोलिक स्थिति अनुसार स्थानीयस्तरमा उपलब्ध जलश्रोत मुहानलाई साना सिँचाई, स्वाइल सिमेन्ट प्लाष्टिक पोखरी, थोपा सिँचाई, पोखरी सिँचाईको निर्माण र प्रयोगमा ल्याइनेछ, साथै सुविधा नपुगेको जमिनमा सिँचाई सुविधाको लागि साना सिँचाई कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१३७. दुल्लू नपा वडा नं २ को ग्रिन हाउस नर्सरी लाई नगरपालिकाको स्वामित्वमा रहने गरि संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
१३८. एक वडा एक कृषि बहुउद्देश्यी नर्सरी स्थापना गरी वडा स्तरबाटै आवश्यक बीउ विजन, फलफूल, जडीबुटी लगायत सेवा वडास्तरमै उपलब्ध गरिनेछ ।
१३९. नगरपालिका भित्र व्यवस्थित रूपमा बाली उत्पादन तथा वातावरण मैत्री कृषि उत्पादन गर्नका लागि सहभागितामुलक बाली प्रजननमा आधारित कृषक पाठशाला नगरपालिका र विभिन्न साझेदार संस्थाहरूको सहयोग मार्फत संचालन गरिनेछ ।
१४०. मौसम तथा अन्य प्रकोपको उतारचढावको अवस्थामा ०.५ रोपनी भन्दा कम जमिन भएका र वर्षभरी सिमान्त कृषकहरूको लागि खाद्य तथा पोषण सुरक्षा विकास कार्यक्रम अन्तर्गत पौष्टिक महत्वका बाली च्याउ, कुरीलो, कोदो लगायत अन्य बीउविजन वितरण गरिनेछ ।
१४१. कृषि सेवा प्रदान गर्ने एग्रीभेट, समुह, सहकारी संस्थाहरू, नर्सरी धनीहरू, कृषि उपज खरिद विक्रेता व्यक्तिहरू, कृषि यन्त्र औजार मर्मत कर्ताहरूलाई नगरपालिकामा सुचीकृत गरि प्रमाण पत्र सहितको तथ्याङ्क अध्यावधिक गरी व्यवस्थित गरिनेछ ।
१४२. नगरपालिकाको आर्थिक विकासको सम्भावनाको रूपमा रहेको पशुपन्छीपालन व्यवसायलाई विशेष जोड दिदै पशुपंछीजन्य उत्पादनमा पालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउने तथा उत्पादित पशुपंछीजन्य वस्तुको निर्यात, खाद्य तथा पोषण सुरक्षामा योगदान, गरिवी न्यूनीकरण र रोजगारीको सिर्जना गर्ने क्षेत्रको रूपमा विकास गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।

१४३. नियमित रूपमा पशुपन्छीको औषधि उपचार सेवा, पशु बन्ध्याकरण, गाईनोकोलोजिकल सेवा, आकस्मिक महामारी नियन्त्रण, सर्जिकल सेवा प्रदान गरिनुका साथै विश्वसनीय रोग निदानको सेवा प्रवाह गर्नका लागि नमुना सङ्कलन, परीक्षण तथा अन्वेषण र भेटेरीनरी डिस्पेन्सरी सेवालाई थप प्रभावकारी ढङ्गबाट सञ्चालन गरिनेछ ।
१४४. पशु नस्ल सुधारका लागि कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रमलाई प्राथमिकताका साथ अगाडी बढाइनेछ । विशेष गरि पाडी, बाच्छी मात्र जन्मिने विर्यको प्रयोग गरि दुध उत्पादनलाई वृद्धि गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ भने गाईभैसीहरुमा बाँझोपनको समस्या न्यूनीकरण गरी उत्पादन वृद्धि गर्न बाँझोपन निवारण (Door to door) शिविर तथा थुनेलो रोग नियन्त्रण शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।
१४५. न्यून आय भएका कृषकहरुलाई लक्षित गरि स्थान विशेषका आधारमा पकेट विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । मझौला किसान तथा मध्यमस्तरको आयआर्जन भएको समुदायलाई लक्षित गरि दुध उत्पादन र मासु उत्पादन प्रवर्द्धन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१४६. एक वडा एक विशेष उत्पादन र एक पालिका, एक उत्पादन क्षेत्र नीति अवलम्बन गरि नगरभित्र मासु उत्पादनका लागि बाखापालन विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१४७. कृषकहरुका लागि असल अभ्यासमा आधारित पशुपन्छीपालन तथा व्यवस्थापन र पशुहरुमा घाँस तथा आहाराको अभाव हुने सिजनमा युरिया मोलासेस मिनरल ब्लकको प्रयोग गर्नका लागि घाँस संरक्षण तथा मोलासेस ब्लक बनाउने तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
१४८. भेटेरीनरी प्रसार सेवा कार्यक्रम अन्तर्गत रेबिज लगायतका रोगहरुको न्यूनीकरण गर्न तथा भुसिया कुकुरहरुको सङ्ख्या घटाउन छिमेकी पालिकाहरूसँग समेत समन्वय गरि भूस्याहा कुकुरहरुको बन्ध्याकरण शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।
१४९. सेवाको पहुँचबाट टाढा रहेका किसानका घरदैलोमा नै पशुपन्छीहरुमा हुनसक्ने विभिन्न जोखिमहरुलाई लक्षित गरी निःशुल्क पशु स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गरिनेछ ।
१५०. पशु चौपायहरुमा खोरेत, पिपिआर, क्लासिकल स्वाइन फिवर , रेबिज, लम्पी स्किन र पन्छीहरुमा रानीखेत रोगहरु बिरुद्धको खोप तथा उपचार कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइनेछ भने रेबिज, क्षयरोग, टेनियासिस लगायतका जुनोटिक रोगहरु र Antimicrobial Resistance(AMR) को बारेमा जनचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१५१. नगर क्षेत्रभित्र कृषि तथा पशुपंक्षी बिमा कार्यक्रमलाई प्राथमिकतामा राखी पशुपालकहरुको लगानी सुरक्षित र जोखिम न्यूनीकरण गर्न प्रत्येक वडाहरुमा पशुपन्छीहरुको बिमा सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१५२. कृषि तथा पशुजन्य वस्तुहरुको बजारीकरणका लागी कृषक समूह, सहकारी तथा निजि क्षेत्रसँगको सहकार्यमा नगर क्षेत्रमा व्यवस्थित दुग्ध डेरीको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

१५३. चरनमा आधारित पशुपालन व्यवसायलाई व्यवस्थित गर्न बाँझो जमिन र स्थानीय चरन क्षेत्रहरूमा कृषक समूह, सहकारीहरूसँग समन्वय गरि पोषिलो घाँसका जातहरू रोप्ने तथा विषालु घाँसहरू हटाउने अभियान सञ्चालन गरिनेछ ।
१५४. परम्परागत पशुपंक्षीपालन व्यवसायलाई आधुनिक तथा वैज्ञानिक पद्धतीमा रूपान्तरण गर्न पशुपंक्षीको खोर, गोठ, भकारो सुधार तथा प्रविधि र यान्त्रिकीकरणमा आवश्यक सहयोग गरी कृषकहरूलाई व्यवसायिकता उन्मुख हुने कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१५५. स्थानीय तथा रैथाने जातका बढि मूल्य जाने खालका पशुपन्छीहरू जस्तै: कालिज, स्थानिय कुखुरा, बट्टाई, टर्की तथा खरी जातका बाखापालन लाई प्रवर्द्धन गर्दै विपन्न, दलित तथा लक्षित समुदायका लागि बाखा तथा कुखुरापालन विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१५६. “एक वडा एक नमुना फार्म, कृषि र पशुपालनमा रोजगारी हाम्रो अभियान” भन्ने नाराका साथ युवा कृषक तथा उद्यमीहरूसँगको साझेदारीमा वडास्तरमा व्यवस्थित अभिलेख सहितको नमुना फार्म (श्रोत केन्द्र) स्थापना गरि सिकाइ केन्द्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
१५७. नगरपालिका भित्र बसोबास गर्ने भेटेरिनरी विषय अध्ययन गरेका प्राविधिकहरूका लागि पशुपंक्षीहरूको उपचार तथा विभिन्न किसिमको महामारी र संक्रमित रोगहरूको नियन्त्रण कार्यमा उपयोग हुने तथा व्यवसाय प्रवर्द्धन, युवा लक्षित जस्ता कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरी स्वरोजगार हुने अवसर सिर्जना गरिनेछ ।
१५८. नगरपालिकाभित्र व्यवसायिक रूपमा पशुपन्छीपालन व्यवसाय गरिरहेका किसानहरूलाई उत्पादनमा आधारित प्रोत्साहन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१५९. नगरक्षेत्र भित्र पशु उपचार तथा रोग नियन्त्रणलाई थप प्रभावकारि बनाउन तथा किसानहरूलाई गुणस्तरीय भेटेरिनरी सेवा प्रवाह गर्न आधुनिक सेवासुविधा सहितको भेटेरिनरी अस्पताल निर्माणका लागि पहल गरिनेछ ।
१६०. विभिन्न वडाहरूमा संचालन गरिएका कृषि तथा पशुपंक्षी सेवा प्रवाह स्थललाई थप व्यवस्थित रूपमा संचालन गरिनेछ ।
१६१. गरिवी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रम सञ्चालन (मेड्पा) निर्देशिका २०७७ बमोजिम लघु उद्यम विकासका विभिन्न मोडेलहरू अवलम्बन गरी उद्यम विकास सम्बन्धी सेवाहरूलाई एकीकृत रूपमा प्रदान गरिनेछ ।
१६२. बजारको मागका साथै स्रोत साधनको उपलब्धता र जन -चाहनामा आधारित उद्यम स्थापना तथा विकास र उद्यमीको स्तरोन्नति गरिनेछ ।
१६३. दुल्लू नगरपालिकामा औद्योगिक ग्राम स्थापना गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१६४. लघु, साना तथा घरेलु उद्योग सञ्चालन हुने खालका उद्योग व्यवसायलाई प्रचलित कानून बमोजिम छुट तथा थप सहूलियत प्रदान गरिनेछ ।

१६५. विदेशबाट फर्केका तथा बेरोजगार युवाहरूलाई स्थानीय स्तरमा स्वरोजगारीका अवसरहरू सृजना गर्नका लागि उद्यमशिलता तालिम सञ्चालन गरी “एक टोल एक उद्यम, एक घर एक व्यवसाय” कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१६६. लघु उद्यमीहरूले उत्पादन गरेका बस्तुहरूको बजारीकरण तथा प्रवर्द्धनमा जोड दिनुका साथै कोशेली घरको अवधारणालाई कार्यान्वयन तथा सञ्चालनमा ल्याउनको लागि विशेष पहल गरिनेछ ।
१६७. दुल्लू नगरपालिका भित्र रहेका लक्षित वर्गहरू तथा गरिव घरधुरी पहिचान कार्यक्रम मार्फत् पहिचान भएका गरिव घरधुरीलाई विभिन्न सिपमूलक तालिम तथा आय आयर्जनमूलक तालिमको व्यवस्था गर्ने साथै उद्यमशिल बनाई उनीहरूको आर्थिक अवस्था सुधार गर्नमा जोड दिईनेछ ।
१६८. विभिन्न विकास साझेदारहरूसँगको समन्वयमा स्वरोजगारमूलक उद्यमशिलता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
१६९. नगरपालिका क्षेत्र भित्र दर्ता प्रक्रिया पुरा नगरी संचालनमा रहेका व्यापार व्यवसायहरू तथा फर्महरूलाई दर्ता प्रक्रियामा ल्याउन घुम्ती सेवा शिविर संचालन गरिनेछ ।
१७०. रोजगार व्यवस्थापन सुचना प्रणालीमा सूचीकृत भएका १५६३ बेरोजगारलाई अधिकतम १०० दिनको रोजगारी सिर्जना गरिने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
१७१. नगर क्षेत्र भित्र सञ्चालन हुने भौतिक पुर्वाधारजन्य योजनाहरू कार्यान्वयनको क्रममा ठेक्का प्रणाली वा उपभोक्ता समिति बाट संचालन हुने सबै प्रकृतिका आयोजनाहरूमा रोजगारदाताले रोजगार सेवा केन्द्रमा श्रमीक माग गरे बमोजिम श्रमीकको माग र पुर्तीको अवधारणा लाई कार्यान्वयनमा ल्याईने नीतिलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
१७२. दुल्लू नगरपालिकाको स्थानीय रोजगार रणनीति २०८० (अध्यावधिक सहित) लाई पूर्ण रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।
१७३. विपन्न तथा गरिवीको चपेटामा परेका घरधुरीहरूको तथ्याकं संकलन गरि उनीहरूको आर्थिक तथा सामाजिक विकासको लागि स्वरोजगार मुलक सिपमुलक कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
१७४. आगामि आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ मा दुल्लू नगरपालिका र सुरक्षित आप्रवासन (सामी) कार्यक्रमको संयुक्त लगानीमा वैदेशिक रोजगारीमा गएर नेपाल फर्किएका साथै वैदेशिक रोजगारीमा जान ईच्छुक व्यक्तिहरूको तथ्याकं संकलन अध्यावधिक र परामर्श सेवा प्रदान गरिनेछ ।
१७५. रोजगारदाता र रोजगारीको खोजीमा रहेका व्यक्तिहरू, विभिन्न सिप विकास तालिम प्रदायक संस्था एवं कम्पनी, विभिन्न प्रकारका तालिम लिन ईच्छुक नागरिकहरूको सहजताका लागि श्रम संसार एप्स कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ ।
१७६. सहकारीको मुल्य मान्यता तथा सिद्धान्तको अनुशरण गर्न नगरपालिका भित्रका सबै सहकारी संस्थाहरूलाई अभिप्रेरित गरिनेछ ।
१७७. दुल्लू नगरपालिका कार्य क्षेत्र भएका सम्पूर्ण सहकारी संस्थाहरूलाई अनिवार्य कोपोमिस (COPOMIS) प्रणालीमा आवद्ध हुन अभिप्रेरित गरिनेछ ।

१७८. सहकारी संस्थाहरूलाई समस्या ग्रस्त हुन नदिन आन्तरिक शुसासन/आर्थिक प्रणालिमा सुधार गर्न पालना गर्नु पर्ने विषयमा सचेतना कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
१७९. अनुदान मात्र लिने उद्देश्यले सहकारी संस्था दर्ता गर्ने गराउने प्रवृत्तिलाई निरुसाहित गरिनेछ ।
१८०. दर्ता भइ निस्कृय भएका सहकारी संस्थाहरूलाई सक्रिय गराउन अनुगमन गरी उक्त संस्थाका पदाधिकारी तथा संचालक/व्यवस्थापकहरूलाई सहकारी शिक्षामा जोड दिन आवश्यक सल्लाह सुझाव र परामर्श गरिनेछ ।
१८१. सहकारी संस्थाहरूको लेखापरिक्षक नगरपालिका मार्फत तोक्नुपर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
१८२. यस क्षेत्रमा भएका मूर्त र अमूर्त सम्पदाहरू, देवल, ढुङ्गेधारा, नाउला, शिलालेख, मुर्तिहरू लगायतका सांस्कृतिक, ऐतिहासिक, पुरातात्विक, पौराणिक सम्पदाहरूलाई विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत गर्नका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१८३. यस क्षेत्रमा महत्वपूर्ण रूपमा रहेको पञ्चकोशी क्षेत्रको व्यवस्थापन, संचालन र विकासका लागि पञ्चकोशी पर्यटन बोर्डको स्थापना तथा संचालनका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१८४. “हाम्रो संस्कृति, हाम्रो गौरव र हाम्रो पर्यटन” भन्ने अवधारणालाई सार्थक पार्नका लागि पर्यटकीय पुर्वाधार निर्माण गरी धर्म संस्कृति प्रवर्द्धन, धार्मिक पर्यटकीय पुर्वाधार निर्माण, आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटनको प्रवर्द्धन गर्ने उद्देश्यले पञ्चकोशी क्षेत्रको पुर्वाधार विकासका थप आयोजनाहरू संचालन गरिनेछ ।
१८५. यस नगरपालिका क्षेत्रमा रहेका वन तथा सार्वजनिक क्षेत्रलाई सार्वजनिक निजी साझेदारी कार्यक्रमको अवधारणा अनुसारको नीति तय गरी उक्त क्षेत्रहरूमा कृत्रिम ताल र मनोरञ्जन पार्कको विकास गरी आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकको गन्तव्य स्थलको रूपमा विकास गर्दै लगिनेछ ।
१८६. पर्यटन प्रवर्द्धनको लागि पुराना होमस्टेहरूलाई प्रवर्द्धन गर्ने तथा यस क्षेत्रमा रहेका होटलहरूलाई अतिथि सत्कार सम्बन्धी व्यवस्थापकीय तालिमको प्रबन्धका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१८७. Decorative Agro-tourism लाई प्रवर्द्धन गरिने छ ।
१८८. “धार्मिक पर्यटकीय विकासका लागि पुर्वाधार, स्थानीय रोजगारी र विकासको मूल आधार” भन्ने नारालाई आत्मसाथ गर्दै पञ्चकोशी रीङ्गरोड निर्माण र स्तरोन्नती, दुल्लू सांस्कृतिक संग्राहलयलाई पुनः निर्माण, विजया साहित्यिक उद्यानको पूर्णता, सिमा क्षेत्रमा पर्यटकिय नक्सा निर्माण, सांस्कृतिक सम्पदाहरूको संरक्षणका लागि नगर प्रहरीको व्यवस्थापन, ऐतिहासिक दुल्लू दरबारको पुनः निर्माण लगाएतका कार्यहरू गरिनेछ ।
१८९. ज्वाला र पञ्चकोशी क्षेत्रको प्रचार-प्रसारका लागि विभिन्न विकास साझेदारहरू र विभिन्न क्षेत्रका धार्मिक गुरुहरूको सहयोग तथा समन्वयमा “दौडिन्छ पञ्चकोशी, घुमो पञ्चकोशी देखो ज्वाला, ज्वाला देखौ भाग्य लेखौ” लगाएतका कार्यक्रम संचालन गर्नका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।

शुसासन तथा संस्थागत विकास सम्बन्धी नीतिहरू

१९०. स्थानीय संचित कोष व्यवस्थापन प्रणाली (SuTRA) पूर्ण कार्यान्वयन मार्फत नगरपालिकाको वित्तीय व्यवस्थापनलाई स्वचालित, पारदर्शी, जवाफदेही बनाउदै सो प्रणाली अन्तर्गत थप भएको Revenue module तथा विद्युतीय रकम ट्रान्सफर प्रणालीको पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन गरी चेक रहित सेवा प्रवाह गरिनेछ ।
१९१. राजश्व प्रणाली अन्तर्गत जनताले पालिकालाई बुझाउने करलाई व्यवस्थित बनाउन नेपाल सरकारले हालै लागु गरेको QR राजश्व भुक्तानी प्रणाली, Online Revenue संकलन प्रणालीलाई अनुसरण गर्दै सो लाई लागु गर्नका लागि पहल गरिनेछ ।
१९२. शुन्य बेरुजु नगर बनाउने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । बेरुजु असुल तथा फछ्यौट गर्ने गराउने कार्यमा संलग्न जिम्मेवार कर्मचारी तथा पदाधिकारीलाई आवश्यक प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ ।
१९३. आगामी आर्थिक वर्षमा बेरुजु फछ्यौट अभियानलाई थप सक्रिय बनाउन बेरुजु फछ्यौट विज्ञ नियुक्त गरी कार्यसम्पादन गर्ने कार्यलाई कार्यान्वयन योग्य बनाउदै बेरुजु फछ्यौट अभियान संचालन गरिनेछ ।
१९४. एकीकृत सेवा प्रणाली बमोजिम रित पुगी पेश भएका कागजात उपर One day in-out service लाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१९५. बढ्दै गएको प्रशासनीक खर्चलाई नियन्त्रण गर्दै सार्वजनिक खर्चलाई मितव्ययी, प्रभावकारी र औचित्यताको सिद्धान्त बमोजिम खर्च गरिनेछ ।
१९६. अवण्डा बजेट, कार्यपालिकाबाट हुने बजेट विनियोजन (अत्यावश्यक बाहेक), आर्थिक वर्षको बीच र अन्तिममा हुने बजेट संशोधन र रकमान्तर कार्यलाई निरुत्साहित गर्दै कार्यान्वयनयोग्य, तथ्यपरक, वास्तविक आवश्यक बजेट प्रस्ताव गरी सभाबाट पारित बजेटलाई मात्र कार्यान्वयन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१९७. करको दायरालाई विस्तार गर्न अनौपचारिक रूपमा सञ्चालनमा रहेका (कूल पुँजी १०,००,०००/ सम्म रहेका वाणिज्य तथा ३,००,०००/ सम्म रहेका लघु उद्योग) सम्पूर्ण व्यवसायलाई दर्ता तथा नविकरण गरी नगरपालिकाबाट प्रवाह हुने सेवासँग आवद्ध गरिनेछ ।
१९८. नगरपालिकाको आन्तरिक श्रोत साधनको प्रभावकारी परिचालन गर्न प्रगतीशिल कर प्रणालीको विकास, सक्षम कर प्रशासनको निर्माण, करका दायरा विस्तार र राजश्व चुहावट नियन्त्रण प्रभावकारी बनाइनुका साथै मुल्याङ्कनमा आधारित सम्पत्ती कर घोषणाको नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
१९९. राजश्वका क्षेत्रहरू पहिचान गर्दै आगामी वर्ष देखि राजश्व अभिवृद्धि गर्न नयाँ राजश्व सुधार कार्ययोजना निर्माण गरी आन्तरिक राजश्व वृद्धि गर्ने नीति लिइनेछ ।
२००. कर तथा गैर कर सम्बन्धी ऐन तर्जुमा गरी राजश्व प्रणालीलाई सुदृढीकरण गरिनेछ ।
२०१. प्रत्येक वडा कार्यालयमा अप्टिकल फाईबर सहितको इन्टरनेट लाईन विस्तार गर्ने र बैकल्पिक रूपमा वायरलेस डिभाईस सहित इन्टरनेट सुविधा पुर्याईने छ ।

२०२. नागरिकलाई सहज सूचना प्रवाहका लागि वडास्तरमा डिजिटल नागरिक वडापत्रको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
२०३. विभिन्न खोजमुलक कार्य तथा डिजिटल तालिम कार्यक्रम संचालनका लागि डिजिटल लाईब्रेरीको स्थापना गरिनेछ ।
२०४. नागरिक सेवा प्रवाहलाई छिटो, छरितो र चुस्त बनाउनको लागि कार्यालय स्वचालन प्रणाली (OAS System) लाई थप व्यवस्थित बनाउनुका साथै कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ ।
२०५. Data backup का लागि सूचना प्रविधि बिभागको सहयोग र समन्वयमा Data center को स्थापना गरिनेछ ।
२०६. बिद्यालयका बालबालिकाहरूलाई सूचना प्रविधि शिक्षा प्रदान गर्ने, जसकालागि नगर भित्रका शिक्षण संस्थाहरूको बिचमा सहकार्य Academic collaboration गरिनेछ ।
२०७. पुर्ण व्यवस्थित इन्टरनेटको लागि Bandwidth Control सहित इन्टरनेट सर्भरको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
२०८. Digital Divide को अत्य गर्नको लागि तोकिएको सार्वजनिक स्थलहरूमा Free wifi को व्यवस्थापन गरिनेछ ।
२०९. पर्यटन सूचना केन्द्र लाई स्तरउन्नती गरि समग्र पर्यटनका सूचना प्रवाह गर्ने र सिकाई केन्द्रको रुपमा विकास गरिनेछ ।
२१०. डिजिटल घरधुरी कार्यक्रम संचालनका लागि सामाजिक,आर्थिक विपन्नता सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (SEVIMS) मार्फत नागरिकको अवस्था नियमित अध्यावधिक गरिनेछ ।
२११. नगरपालिकाबाट प्रवाह गरिने सार्वजनिक सेवालाई स्वच्छ, निष्पक्ष, पारदर्शी र सेवाग्राहीमैत्री बनाई शाखा प्रमुखहरूसंग कार्यसम्पादन करार सम्झौता गरी नतिजामा आधारित कार्यसम्पादन प्रणाली अवलम्बन गरिनेछ ।
२१२. नगरपालिकामा रहेको न्यायिक समिति ईजलासको थप व्यवस्थापन गरिनुका साथै सबै वडाहरूमा मेलमिलाप केन्द्र स्थापना र संचालन गरिनेछ ।
२१३. हालसम्म पारित भएका ऐन, नियम, निर्देशिका र कार्यविधिहरूलाई जनभावना, कार्यानुभव, सिकाई प्रयोग र समय सापेक्ष परिमार्जन एवं संसोधन गर्दै कार्य सम्पादन सहजता प्रदान गरिनेछ ।
२१४. विकास निर्माण तथा सामाजिक जागरणको तल्लो इकाईको रुपमा टोल विकास संस्था गठन गरि क्षमता विकास कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
२१५. नगरपालिकामा कार्यरत अस्थायी र करार कर्मचारीलाई प्रोत्साहित गर्नका लागि योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा कोषमा जोडी सो सम्बन्धी सेवा सुविधा प्रदान गर्न पहल गरिनेछ ।
२१६. यस नगरपालिकाका विभिन्न विषयगत शाखा अन्तर्गत परिचालन हुनेगरी गठन भएका सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति, खानेपानी उपभोक्ता समिति, सिंचाई उपभोक्ता समिति, कृषक समूह, सहकारी, टोल विकास संस्था, आमा समूह लगायतका समुदायमा आधारित संस्थाहरूलाई यस नगरपालिकामा

- दर्ता गर्ने प्रणालीलाई थप व्यवस्थित गर्नुका साथै संस्थाहरूको नगर स्तरीय सम्बन्धित विषयगत संजाल गठन गरी परिचालन गरिनेछ । विभिन्न संजालहरूको पनि साझा संजाल स्थापना गरी परिचालन गर्नको लागि आवश्यक कानूनी व्यवस्था गरिनेछ ।
२१७. नगरपालिकामा कार्यरत कर्मचारी, शिक्षक, स्वास्थ्यकर्मी, स्वास्थ्य स्वयंसेविका तथा संघ सस्थाको प्रतिनिधित्व तथा विद्यार्थीका अभिभावकको प्रतिनिधित्व हुने गरी राम्रो काम गर्नेलाई संस्थागत मुल्याङ्कनको आधारमा पुरस्कृत गर्ने कार्यको थालनी गरिनेछ ।
२१८. चालु आर्थिक वर्षमा सञ्चालनमा रहेको “जनतासँग नगर प्रमुख कार्यक्रम” र “जनतासँग नगर उप प्रमुख कार्यक्रम” लाई आगामी आर्थिक वर्षमा समेत निरन्तरता दिइएको छ ।
२१९. सूचनाको हकसम्बन्धी कानून अनुसार सार्वजनिक निकायको रूपमा पालिकाले प्रत्येक तीन/तीन महिनामा स्व-सक्रिय रूपमा खुलासा गर्नुपर्ने संबैधानिक र कानूनी दायित्वलाई पुरा गर्न Proactive disclosure guidelines निर्माण गरि कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२२०. एकिकृत सेवा प्रवाहमा, गुनासो दर्ता, सुनुवाई र निवारणलाई पनि प्रविधिगत रूपमा एकिकृत गर्ने र स्वचालित गुनासो व्यवस्थापन प्रणालीलाई संस्थागत गर्ने नीति लिइनेछ ।
२२१. नगरपालिकाको खरिद कार्यमा गुरुयोजना बनाउने, वार्षिक खरिद तथा खर्च योजना बनाउने, विवरण वा स्पेसिफिकेसन तयार गर्ने, बोलपत्र वा दरभाउपत्र आह्वान गर्ने, प्रस्ताव मूल्यांकन गर्ने, छनौटको सूचना दिने, सम्झौता गर्ने र कार्यान्वयन गर्ने जस्ता कार्यलाई व्यवस्थित गर्न सार्वजनिक खरिद इकाई समिति गठन गरिएको र आगामी आर्थिक वर्षमा खरिद सम्बन्धी सम्पूर्ण कार्यहरू खरिद इकाई मार्फत संस्थागत गर्दै लिइनेछ ।
२२२. नगरसभा, कार्यपालिका, वडा समिति, विभिन्न विषयगत नगरसभा अन्तर्गतका समिति, कार्यपालिका अन्तर्गतका समिति लगायतका अन्य समितिहरूको बैठक व्यवस्थापन, अभिलेखिकरण गर्नका लागि कम्प्युटरमा आधारित एसएमएस सहितको माइन्ड्युट म्यानेजमेन्ट कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
२२३. नगरपालिकाको नाममा रहेका सरकारी सवारी साधन संचालन गर्दा व्यक्तिगत प्रयोग जस्तो नभई कार्यालयको कामको आधारमा प्रयोग हुने व्यवस्था मिलाइनेछ, प्रत्येक सवारी साधनको प्रत्येक आर्थिक वर्षमा सवारी लगबुकको किताब छपाई गरी एकीकृत रूपमा एक आ.व. एक सवारी लकबुक हुने, एक शाखा/एक वडा-एक सवारी साधन हुने गरी सवारी साधनको व्यवस्था मिलाउने र दुई पाङ्ग्रे सवारी साधन संचालन, परिचाल तथा मर्मत व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यविधि बनाई लागु गरी सरकारी सवारी साधनहरूको प्रयोगमा व्यवस्थित गरिनेछ ।
२२४. आगामी आर्थिक वर्षबाट वडास्तर तथा मातहतका अन्य कार्यालयमा गरिने सम्पत्ती व्यवस्थापनलाई समेत सार्वजनिक सम्पत्ती व्यवस्थापन प्रणाली (PAMS V2) मा आवद्ध गरिदिन संघीय सरकारसंग पहल गरिनेछ ।
२२५. पुराना तथा प्रयोग हुन नसक्ने जिन्सी सामग्रीहरूको प्रचलित कानून बमोजिम लिलाम विक्री गर्न आवश्यक प्रक्रिया अगाडि वढाइने छ ।

२२६. नागरिकहरूको सुझाव तथा सुविधालाई समयसापेक्ष बनाउनका लागि सब वाहान खरिद गरी प्रयोगमा ल्याउन पहल गरिनेछ ।
२२७. बजार अनुगमन, शैक्षिक संस्था अनुगमन, स्वास्थ्य संस्था अनुगमन, योजना अनुगमन लगायतका क्षेत्रमा गरिने अनुगमनलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
२२८. नगरपालिकाले गरेका विकास निर्माण र जनसरोकारका विषयवस्तुलाई सकारात्मक तथ्यगत आधारमा प्रचार प्रसार तथा प्रकाशन गर्न संचार माध्यमलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
२२९. नगरपालिकाको बस्ती तथा शहरी ब्यवस्थापन र राजस्व प्राप्तिका लागि भौगोलिक सूचना प्रविधिमा आधारित एकिकृत नगर सूचना प्रणाली विकास गरिनेछ ।
२३०. दुल्लू नगरपालिका अन्तर्गतका विद्यालय र स्वास्थ्य संस्थाहरूमा विद्युतीय हाजिर जडान गरिनेछ ।
२३१. विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संघ संस्थाहरूको सहयोगमा सुचना प्रविधिमा आधारित सार्वजनिक सेवा तथा ज्ञानमा आधारित उद्यमशिलता कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी नीतिहरू

२३२. हरित, लचिलो र समावेशी विकासलाई मुलप्रवाहीकरण गर्दै वातावरणमैत्री स्थानीय शासनका सुचकहरूलाई अबलम्बन गरी वातावरण बचाउ अभियानलाई कडाईका साथ कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२३३. जलवायु तथा प्राकृतिक वातावरण संरक्षणको लागि विविध रचनात्मक क्रियाकलापहरू जस्तै वृक्षारोपण, सुधारिएको चुलो तथा वायोग्याँस निर्माण लगायत कार्वन उत्सर्जन घटाउने नविनतम कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
२३४. भू-क्षय, वाढी, पहिरो, आगलागी, डढेलो नियन्त्रणका लागि विभिन्न संघ संस्थाहरूसंगको समन्वयमा कार्यक्रम संचालन गर्न विशेष पहल गरिनेछ । साथै, दुल्लू नगरपालिकाका सबै वडामा पहिरोको उच्च जोखिममा रहेका वस्तिहरूलाई जोगाउन पहिरो नियन्त्रणको कार्यलाई प्राथमिकताका साथ अघि वढाइनेछ ।
२३५. एक वडा एक पोखरी, एक वडा एक पार्क, एक वडा एक वाटिका पार्क निर्माण गर्ने कार्यलाई क्रमशः कार्यान्वयनमा ल्याइने छ । साथै नगरपालिका क्षेत्र भित्रका खोला तथा पानीका मुहान, ताल, पोखरी, कुवा, धारा आदिको संरक्षणका लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
२३६. विकास योजना संचालन गर्दा साना योजनाहरूमा प्रारम्भिक वातावरणीय मूल्यांकन (IEA) र ठूला योजनाहरूमा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन (EIA) गर्ने परिपाटीलाई संस्थागत गर्दै लगिनेछ ।
२३७. संघ, प्रदेश र छिमेकी स्थानीय सरकारहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा दुल्लू नगरपालिका वडा नं. ८ को थापाथलीमा फोहोरमैला प्रसोधन केन्द्र स्थापना र टिट्मेन्ट प्लानको निर्माण गरी फोहोरमैला व्यवस्थापनमा नमुना पालिकाको रुपमा स्थापित गर्दै “दुल्लूको मान, पूर्ण सरसफाई हाम्रो अभियान” भन्ने नारालाई सार्थक बनाउन योजनाबद्ध विकासमा जोडिदिनेछ ।

२३८. नगरपालिकामा गठन भएका विपद् व्यवस्थापन समितिहरू, नीजि शैक्षिक सस्थाहरू र समुह समितिहरूको विपद् जोखिम व्यवस्थापनमा भईरहेका प्रयासहरू र भावी दिनमा गर्नुपर्ने कार्यका बारेमा नगरपालिका स्तरमा नियमित छलफल गर्नुका साथै बिषयगत समितिहरूलाई जिम्मेवार बनाइनेछ ।
२३९. वडाहरूमा प्रकोपका घटनाहरूको अभिलेखिकरण राख्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
२४०. सबै सामुदायिक वनहरूलाई नगरमा अभिलेखिकरणको व्यवस्था गरिनेछ र सामुदायिक वनका पदाधिकारिहरूलाई तालिम र क्षमता विकास गरिनेछ ।
२४१. वन संरक्षण र हरियालीमय वन बनाउने, सामुदायिक वन र सरोकारवालालाई पुरस्कार दिने तथा वन जंगलको विनास गर्ने, लापरवाहि गर्ने सामुदायिक वनहरूलाई कारवाहीको दायरामा ल्याउने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
२४२. नगर भित्रका खुला क्षेत्र र अतिजोखिम क्षेत्रको पहिचान गरी सोको विवरण अद्यावधिक गरिनेछ ।
२४३. सडकहरूको किनारमा वृक्षारोपण गरी हरित सडक सुन्दर सडक निर्माणमा जोड दिइनेछ ।
२४४. पानीका मुहानहरूको संरक्षणमा जोड दिने र पहिरो जानबाट रोक्न उच्च सतर्कता अपनाउन वायोइन्जिनियरिङ्गको अवधारणा कार्यान्वयनमा जोड दिइनेछ ।
२४५. विपद् पोट्रलको अध्यावधिक र व्यवस्थित गरी प्रयोगमा ल्याइनेछ ।
२४६. जोखिम सम्बेदनशिल भूउपयोग योजनालाई स्थानीयकरण गर्दै कार्यान्वयन प्रक्रियालाई अगाडी बडाइनेछ ।
२४७. अग्ला स्थानहरूमा रहेका वनजंगलहरूमा वृक्षारोपण र रिचार्ज पोखरी समेत निर्माण गरी मुहान संरक्षणमा जोड दिइनेछ र जोखिम स्थानहरूमा चेक ड्याम निर्माण कार्यलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
२४८. पानीका मुहान संरक्षण गर्ने आवश्यकतालाई मध्यनजर गर्दै १ मुहान १० विरुवा रोप्ने कार्यक्रम संचालन गर्ने नीति लिइएको छ ।
२४९. नगरपालिका भित्रका विभिन्न सामुदायिक वनहरूमा एग्रो फरेष्ट कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
२५०. नगरका अति विपन्न समुदायको लागि आर्थिक उत्थानशिल कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
२५१. विपद् जोखिम न्यूनीकरणका क्षेत्रमा यस नगरपालिकालाई नमूना नगर बनाउन योजनावद्ध रूपमा कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
२५२. वडा तहमा विपद् प्रतिकार्य स्यमसेवक ब्यूरो गठन गरी क्षमता विकास गर्दै परिचालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२५३. विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्यसँग सम्बन्धित क्षेत्रगत समितिलाई जिम्मेवार र क्षमतावान बनाइ विपद् कार्यमा परिचालन गरिनेछ ।

सम्मानित सभाका सदस्य ज्यूहरू,

प्रस्तुत नीतिको प्रभावकारी कार्यान्वयनबाट दुल्लू नगरपालिकाको सम्वृद्धी र विकासमा उल्लेखनीय योगदान पुग्ने अपेक्षा गरेको छु ।

साथै, दुल्लू नगरपालिकाले अघि सारेको प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम कार्यान्वयनमा सहयोग पुर्याउने नेपाल सरकार, कर्णाली प्रदेश सरकार, विकास साझेदारहरु, स्थानीय पूर्वाधार सहयोग कार्यक्रम, यूनिसेफ, यूरोपियन युनियन, यूएन वमन, UNDP, ILO, किर्डाक नेपाल, पास नेपाल, IPASS, रुपान्तरण नेपाल, सम्बोधन परियोजना, Save the Children, GIZ, Helvetas Nepal, वन हर्ट वर्ल्डवाइज, सुआहारा, वास नेपाल, अपाङ्गता सशक्तिकरण केन्द्र, पावर ४ परियोजना, निक साइमन, सोसेक नेपाल, सेवक दैलेख, एभरेष्ट क्लब दैलेख, हेलोधारा परियोजना, टेक्सस् परियोजना, अनौपचारिक सेवा केन्द्र, आवाज संस्था, विएनएमटी नेपाल, किओच नेपाल, लीवर्ड, Oxfam नेपाल, निजी क्षेत्र, अन्तराष्ट्रिय दातृ समुदाय, नगरपालिकाका कर्मचारीहरु, आम नागरिक र सम्पूर्ण बुद्धिजीवी एवं प्रबुद्ध वर्गमा हार्दिक अपिल गर्दछु । अन्त्यमा आगामी आर्थिक वर्षको प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमाका विभिन्न चरणहरुमा रचनात्मक सल्लाह, सुझाव तथा सहयोग प्रदान गर्नुहुने विभिन्न राजनीतिक दलहरु, जनप्रतिनिधी ज्यूहरु, उद्योग बाणिज्य संघ, युवा क्लब, विभिन्न निकायका विषयगत संजालहरु, नागरिक समाज, खानेपानी व्यवस्थापन बोर्ड, खेलकुद विकास समिति, पत्रकार ज्यूहरु, विभिन्न विकास साझेदार निकायहरु लगायत सम्पूर्णमा हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । साथै नीति तथा कार्यक्रमको तर्जुमा कार्यमा अहोरात्र खटिने प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत सम्पूर्ण कर्मचारीहरुलाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

जय नेपाल ।

भरत प्रसाद रिजाल
नगर प्रमुख
दुल्लू नगरपालिका दुल्लू दैलेख
२०८२ असार १० गते